

VID zaudē muitas lietā

Elza Vulfa, ZAB "SORAINEN"

<http://ifinances.lv/raksti/tiesu-prakse/komerctiesibas/vid-zaude-muitas-lieta/13224>

Šī gada sākumā, 16.01.2018., Latvijas Republikas Augstākās tiesas (AT) Administratīvo lietu departaments pieņēma teju vai skandalozu spriedumu muitas tiesībās. Tiesa spriedumā lietā Nr.SKA-4/2018 atcēla Valsts ieņēmumu dienesta (VID) lēmumu, ar kuru Latvijas sabiedrībai uzrēķināts papildu muitas nodoklis un ar to saistīti maksājumi. Paredzams, ka šis spriedums ieviesīs izmaiņas VID praksē, kurā līdz šim ierasts diezgan formāli "atrakstīties" par neiespējamību piemērot kādu no muitas vērtības noteikšanas metodēm.

Lietas būtība

SIA "LS Customs Services" (Sabiedrība) 2011.gada jūnijā tranzīta procedūras ietvaros uz Krievijas Federāciju, šķērsojot Eiropas Savienības (ES) teritoriju, transportēja Ķīnas izcelsmes preces (bērnu divriteņus un to daļas). Sabiedrība Latvijas muitas kontroles punktā iesniedza muitas tranzīta deklarāciju, tomēr vēlāk pierādījumus par tranzīta procedūras pabeigšanu neiesniedza, līdz ar to nenoslēdzot tranzīta procedūru.

2011.gada septembrī VID aprēķināja preču muitas vērtību un noteica Sabiedrībai veikt valsts budžetā papildu maksājumus: muitas nodokli, antidempinga maksājumus un pievienotās vērtības nodokli, kopējai summai veidojot 21 464,83 Ls (30 541,70 EUR).

VID muitas vērtību noteica, izmantojot prioritāri pēdējo vērtēšanas metodi, kas noteikta Eiropas Savienības Padomes [Regulas Nr.2913/92](#) par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (Muitas kodekss), kura bija spēkā līdz 01.05.2016., 31.pantā. Jānorāda, ka 6. jeb prioritāri pēdējā muitas vērtības noteikšanas metode ir netiešākā metode, ko muitas amatpersonas pamato ar muitas rīcībā esošiem iekšējiem, vispārīgiem datiem. Lai iegūtu precīzāko muitas vērtību, kas vistiešāk atbilst konkrētajām precēm, prioritāri jāizvēlas kāda no [Muitas kodeksa](#) 29. un 30.pantā paredzētajām metodēm.

Tādējādi lietā radās strīds, vai VID šajā gadījumā nelegāli no muitas uzraudzības izņemtajām precēm ir piemērojis pareizu preču muitas vērtības noteikšanas metodi.

VID lēmums

[Muitas kodeksā](#) paredzētas 6 metodes preču muitas vērtības noteikšanai, un tās ir jāpiemēro secīgi. Līdz ar to [Muitas kodeksa](#) 31.pantā noteikto vērtēšanas metodi nedrīkst piemērot, ja nav argumentēti noraidītas pirmās 5 metodes.

Prioritārā vērtēšanas metode saskaņā ar [Muitas kodeksa](#) 29.pantu ir darījuma vērtības metode jeb rēķinā norādītā preču vērtība. Šo metodi drīkst piemērot tikai tad, ja pirms preču izlaišanas brīvā apgrozībā ES ir noticis preču pārdošanas darījums vai tās ievad tūlītējai pārdošanai ES. Ņemot vērā, ka tranzīta procedūras ietvaros Sabiedrība preces pārvietoja no Ķīnas uz Krieviju, šīs preces nebija paredzēts pārdot ES, līdz ar to konkrētajā situācijā nevarēja piemērot šo metodi.

VID pārvietotajām precēm piemēroja [Muitas kodeksa](#) 31.pantā noteikto vērtēšanas metodi, lēmumā tikai ar 1 teikumu norādot: tā kā lietas izskatīšanas laikā VID Muitas pārvaldes rīcībā nebija informācijas, lai izmantotu [Muitas kodeksa](#) 30.panta 2.punkta a)–d) apakšpunktos norādītās vērtēšanas metodes, precī vērtēja atbilstoši VID pieejamajiem datiem jeb saskaņā ar 31.pantā noteikto metodi. Vienlaikus VID lēmumā nenorādīja, ar kādiem datiem un no kādas datubāzes tas pamatoja muitas vērtības aprēķinu par Sabiedrības pārvietotajām precēm.

AT argumenti

Izvērtējot VID lēmumu un apelācijas instances tiesā sniegtos argumentus, AT uzskatīja, ka VID lēmums nav pietiekami pamatots un tā būtisko trūkumu novēršana administratīvās

lietas izskatīšanas gaitā nav pieļaujama. AT norādīja, ka pamatojuma neietveršana VID lēmumā Sabiedrībai liedza to pilnvērtīgi izprast un piedalīties tā apstrīdēšanas procesā.

Tāpat VID tikai pieteikuma paskaidrojumos norādīja, ka izmantoja Centrālās muitas informācijas sistēmas datu bāzē pieejamo informāciju par līdzīgu preču darījumu vērtību, tomēr nesniedza AT pierādījumus par datu bāzēs iegūto informāciju, lai AT un Sabiedrība varētu pārliecināties, ka VID ir izmantojis attiecīgajai metodei atbilstošu informāciju. Tā kā VID konkrētus izmantotos datus un datubāzi lēmumā nenorādīja, ne Sabiedrībai, ne AT faktiski nebija iespējams pārbaudīt, vai tieši šāda informācija administratīvajā aktā ir ņemta vērā. Pamatojuma trūkums ir būtisks pārkāpums administratīvā akta sagatavošanā un iemesls administratīvā akta apstrīdēšanai vai labošanai.

EST spriedums

Aplūkotos secinājumus AT izdarīja, pamatojoties uz Eiropas Savienības Tiesas (EST) 09.11.2017. [spriedumu lietā Nr.C-46/16](#) (VID pret SIA "LS Customs Services"), kurā EST sniedza atbildes AT jautājumiem:

- vai muitas vērtības metodes jāpiemēro secīgi, t.i., vai muitas dienestam ir pienākums administratīvajā aktā argumentēt, kāpēc konkrētajos apstākļos nav izmantojamas [Muitas kodeksa](#) 29. un 30.pantā noteiktās preču muitas vērtības noteikšanas metodes, lai izdarītu secinājumu par 31.pantā minētās metodes piemērotību;
- vai muitas iestādei jau lēmumā ir jāietver izsmeļošs pamatojums, kas veido ES pieejamo informāciju [Muitas kodeksa](#) 31.panta izpratnē, vai arī to var pierādīt vēlāk tiesvedības laikā, iesniedzot plašākus pierādījumus;
- ja muitas iestāžu rīcībā nav nepieciešamās informācijas, lai piemērotu [Muitas kodeksa](#) 30.pantā noteikto metodi, vai muitas iestādēm ir pienākums iegūt to no ražotāja?

EST [spriedumā lietā Nr.C-46/16](#) norādīja, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru muitas vērtības noteikšanas metodes savstarpēji atrodas pakārtības attiecībās. Tikai tad, ja muitas vērtību nevar noteikt, piemērojot konkrētu metodi, ir jāņem vērā metode, kas šo tiesību normu ieviestajā kārtībā secīgi seko iepriekšējai.

Muitas iestādēm lēmumā, ar kuru tās nosaka maksājamā ievedmuitas nodokļa apmēru, ir pienākums norādīt iemeslus, kādēļ tās noraidījušas [Muitas kodeksa](#) 29. un 30.pantā

paredzētās muitas vērtības noteikšanas metodes, pirms tās nolēmušas piemērot 31.pantā paredzēto metodi.

Atbildot uz jautājumu par informācijas iegūšanu no ražotājiem, EST norādīja: lai gan ES normatīvajos aktos muitas amatpersonām nav noteikts pienākums vērsties pie ražotāja, muitas dienestiem ir jānovērtē, vai vērsšanās pie attiecīgo preču ražotāja ļaus iegūt precīzāku informāciju, kas palīdzēs korektāk aprēķināt preču muitas vērtību. Proti, VID lēmumā būtu jānorāda, ka tas izvērtējis iespēju vērsties pie preču ražotāja un, iespējams, arī faktiski vērsies pie ražotāja, lai iegūtu informāciju par precēm, nevis (kā tas praksē notika līdz šim) formāli "atrakstīties", ka kāda no prioritārajām vērtēšanas metodēm nav piemērojama, jo VID nav attiecīgās informācijas.

Muitas iestādēm ir pienākums norādīt informāciju, uz kuras pamata ir aprēķināta attiecīgo preču muitas vērtība, lai ieinteresētā persona varētu novērtēt šī lēmuma pamatotību. [Muitas kodeksa](#) 6.panta 3.punktā un 221.panta 1.punktā paredzēts pienākums norādīt pamatojumu, ja muitas iestādes pieņem rakstiskus lēmumus, kas to adresātiem rada nelabvēlīgas sekas. Muitas iestādēm pamatojums jāizklāsta gan tādēļ, lai lēmuma adresāts varētu aizstāvēt savas tiesības un, pilnībā apzinoties lietas apstākļus, nolemt, vai ir lietderīgi to pārsūdzēt, gan arī tādēļ, lai ļautu tiesai veikt šī lēmuma tiesiskuma pārbaudi.

Secinājumi

Pamatojoties uz 1. un 2.instances spriedumos iekļautajām atziņām un EST viedokli, AT nolēma Sabiedrības pieteikumu apmierināt un atzina, ka VID lēmums atceļams būtiskas informācijas par muitas vērtības metodes izvēles pamatojumu trūkuma dēļ.

Muitas iestādēm lēmumā, ar kuru tās nosaka maksājamā ievadmuitas nodokļa apmēru, ir pienākums norādīt iemeslus, kādēļ tās ir noraidījušas metodes, kas pakārtotā kārtībā ietvertas [Muitas kodeksā](#) pirms izvēlētajās metodes (lai gan [Muitas kodekss](#) vairs nav spēkā, no 01.05.2016. piemērojama Eiropas Parlamenta un Padomes [Regula Nr.952/2013](#), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu jeb Savienības Muitas kodekss, kura 70.–74.pantā un īstenošanas regulā līdzīgi noteiktas 6 piemērojamās muitas vērtības noteikšanas metodes). Šāds VID pamatojuma trūkums un nevēlēšanās sadarboties ar nodokļu maksātāju, lai iegūtu ziņas par preču vērtību, un neizsekojamu aprēķinu veikšana ir pamats muitas iestāžu lēmuma atceļšanai, jo tas principā liedz nodokļu maksātājam iespēju piedalīties taisnīga lēmuma pieņemšanā.

Turklāt AT 16.01.2018. [spriedumā lietā Nr.SKA-4/2018](#) norādīja, ka šāda VID prakse, vispār nesniedzot saprotamu muitas vērtības noteikšanas metodes un aprēķina pamatojumu, var būt iemesls nodokļu maksātāja resursu (un ne mazāk svarīgi – arī valsts budžeta resursu) nelietderīgai tērēšanai. Proti, var būt situācijas, kad tiesas process kalpo tikai tam, lai nodokļu maksātājs beidzot iegūtu informāciju un pārliecinātos par preču muitas vērtības noteikšanas principiem pat tad, kad VID muitas vērtību nosaka pareizi.

Diemžēl jāsecina, ka dažkārt VID vērtības noteikšanai nolemj izmantot ērtāk piemērojamo metodi.

Jānorāda, ka Sabiedrība paralēli šīs lietas izspriešanai bija iesaistīta teju identiskas lietas (skat. 30.01.2018. [spriedumu lietā Nr.SKA-5/2018](#)) izspriešanā par tādu pašu preču muitas vērtības noteikšanu, kur VID identiski piemērojis [Muitas kodeksa](#) 31.panta metodi, nepamatojot prioritāro metožu noraidīšanas iemeslus. 2.instances spriedums šajā tiesvedībā atstāts negrozīts, proti, pieteikums apmierināts daļēji, paredzot Sabiedrībai maksāt Ķīnas–Krievijas rēķinā norādīto summu, bet atceļot VID papildus aprēķināto vērtību (joprojām norādot VID lēmuma nepamatotību).